

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่องมณฑลสาธารณะของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ โดยมุ่งศึกษาถึงลักษณะ หน้าที่ และประโยชน์ในมณฑลสาธารณะของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ เป็นการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือการวิจัยดังนี้

- การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาที่ปรากฏใน เว็บไซต์ไทยที่มีลักษณะเป็นมณฑลสาธารณะ เพื่อให้ทราบถึงลักษณะและหน้าที่ในมณฑลสาธารณะของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลระดับ Nominal และยังใช้ตัวเลขบางส่วนเพื่อคำนวณสัดส่วน ลักษณะของมณฑลสาธารณะ โดยเป็นการวิเคราะห์ระดับ Ordinal
- การสนทนากลุ่ม (Focus group interview) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interveiw) และการส่งคำถามทางอิเล็กทรอนิกส์เมลล์ (E-mail) เป็นการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ใช้งานเว็บไซต์ไทยที่มีลักษณะเป็นมณฑลสาธารณะเพื่อให้ทราบถึงประโยชน์ของการสื่อสารชนิดนี้ที่มีต่อ ผู้ใช้งาน

3.1 หน่วยการวิเคราะห์

หน่วยการวิเคราะห์สำหรับงานวิจัยนี้แบ่งเป็น 3 ประเภทดังนี้

- 3.1.1 เว็บไซต์ไทยที่มีเว็บบอร์ดลักษณะเป็นมณฑลสาธารณะ
- 3.1.2 การปฏิสัมพันธ์ของผู้ใช้งานที่เกิดขึ้นในเว็บบอร์ดที่มีลักษณะเป็นมณฑลสาธารณะ
- 3.1.3 ผู้ใช้งาน (User) ในเว็บบอร์ดที่มีลักษณะเป็นมณฑลสาธารณะ

3.2 ประชากร

แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

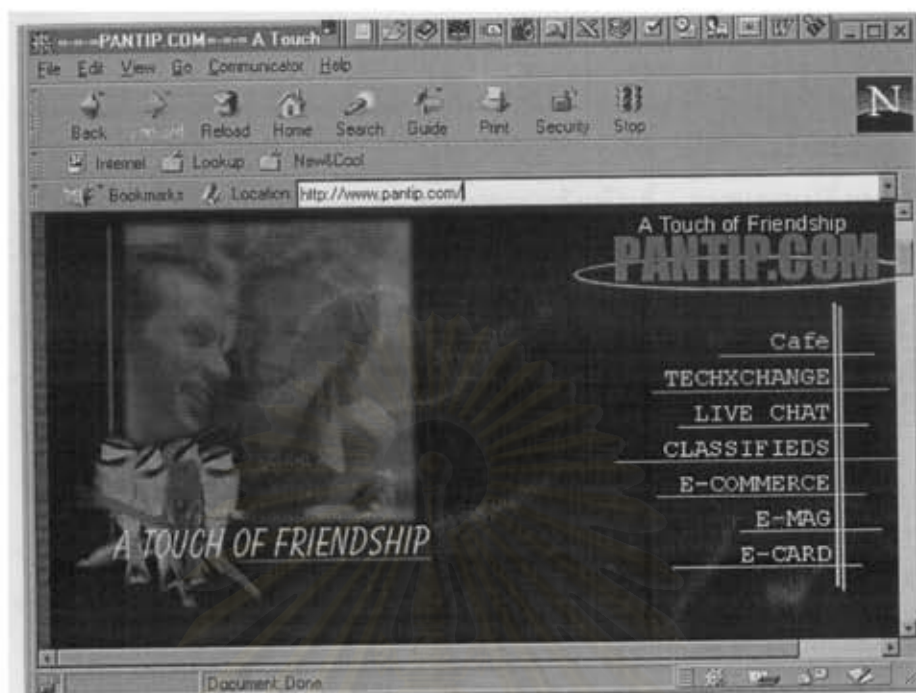
- 3.2.1 เว็บไซต์ไทยที่มีเว็บบอร์ดลักษณะเป็นมณฑลสาธารณะ กล่าวคือ เป็นเว็บบอร์ดที่ให้บริการบริการสาธารณะ โดยให้ข้อมูลข่าวสาร ให้ความรู้ ความบันเทิง และเปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ผู้ใช้งานสนใจ
- 3.2.2 เนื้อหาที่ปรากฏในเว็บบอร์ดที่มีลักษณะเป็นมณฑลสาธารณะนั้น
- 3.2.3 ผู้ใช้งานในเว็บบอร์ดที่มีลักษณะเป็นมณฑลสาธารณะนั้น

3.3 กลุ่มตัวอย่าง

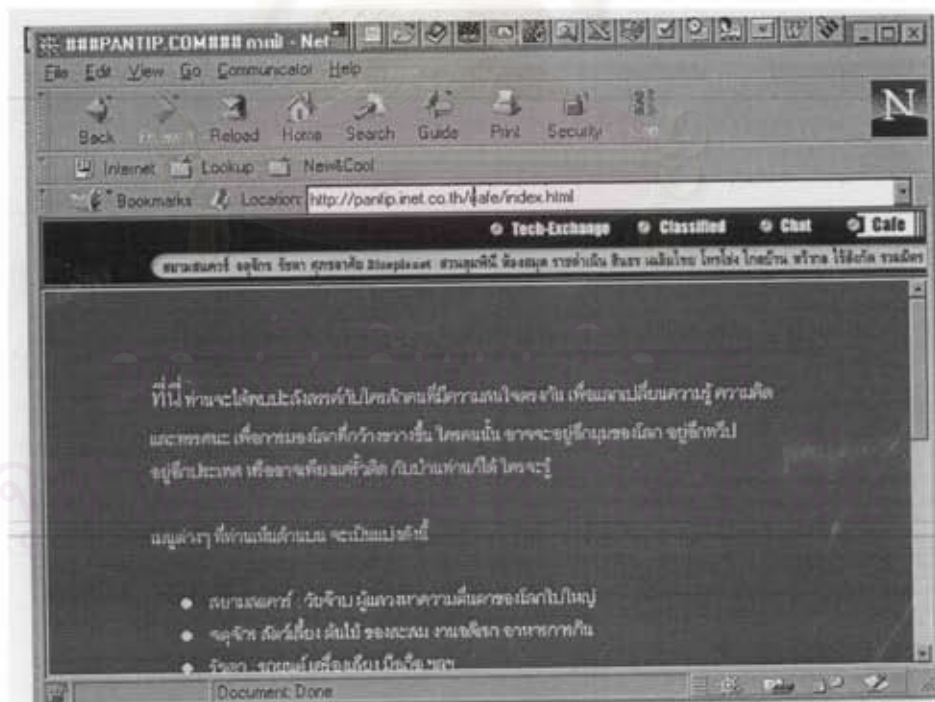
3.3.1 จากประชากรประเภทแรก ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยพิจารณาจากเว็บไซต์ที่มีเว็บบอร์ดเป็นมณฑลสาธารณะ และมีผู้ใช้งานนิยมใช้มากที่สุด ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้ คือ เว็บไซต์ www.pantip.com และ www.sanook.com

3.3.2 จากประชากรประเภทที่สอง ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยศึกษาเนื้อหาการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในเว็บบอร์ดของเว็บไซต์ www.pantip.com และ www.sanook.com โดยแบ่งการศึกษาตามหัวข้อต่างๆ ในเว็บบอร์ดดังต่อไปนี้

3.3.2.1 www.pantip.com เป็นเว็บไซต์ที่จัดทำโดยบริษัท ไอเน็ตมาเก็ตติ้ง เป็นเว็บไซต์ที่เป็นสื่อบริการสาธารณะที่ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารและความบันเทิง โดยผู้วิจัยจะศึกษาใน “คาเฟ่” (Cafe) เป็นเว็บบอร์ดแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ใช้งานด้วยกัน ผู้ใช้สามารถตั้งกระทู้คำถามขึ้นมาเพื่อให้ผู้อื่นแสดงความคิดเห็น หรือผู้ใช้สามารถแสดงความคิดเห็นในกระทู้ที่ผู้อื่นตั้งขึ้นมาได้ตามความสนใจของผู้ใช้งาน เว็บบอร์ด “คาเฟ่” ยังแบ่งเป็นกลุ่มๆ ดังนี้ คือ “สยามสแควร์” “รัชดา” “ศุภชลาศัย” “Blueplanet” “สวนลุมพินี” “ห้องสมุด” “ราชดำเนิน” “สินธร” “เฉลิมไทย” “โทรโข่ง” “ไกลบ้าน” “หว่ากอก” และ “ไร้สังกัด” (เนื่องด้วยในเดือนกุมภาพันธ์ 2543 ทางผู้จัดทำเว็บไซต์ได้เปิดกลุ่มใหม่ชื่อว่า “จตุจักร” เป็นกลุ่มของผู้ที่สนใจในงานอดิเรก เช่น เลี้ยงสัตว์ ปลูกต้นไม้ แต่ผู้วิจัยไม่ได้เก็บเป็นกลุ่มตัวอย่างเนื่องด้วยไม่ได้อยู่ในกำหนดเวลาการเก็บตัวอย่าง)

ภาพที่ 3.1 : แสดงหน้าแรกในเว็บไซต์ www.pantip.com

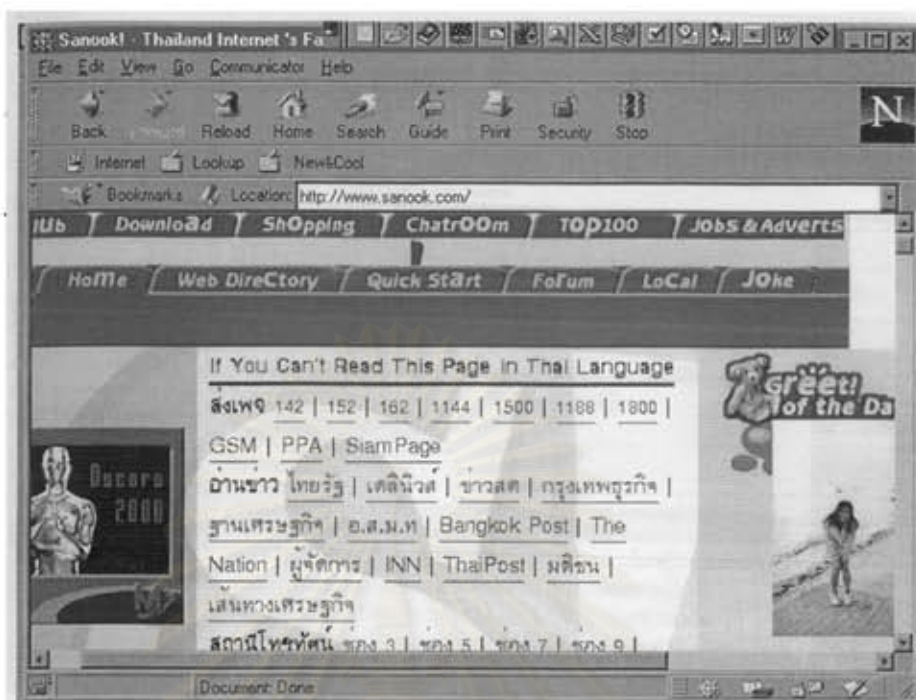

ภาพที่ 3.2 : แสดงหน้าแรกของเว็บบอร์ด "คาเฟ่" (Cafe) ในเว็บไซต์ www.pantip.com

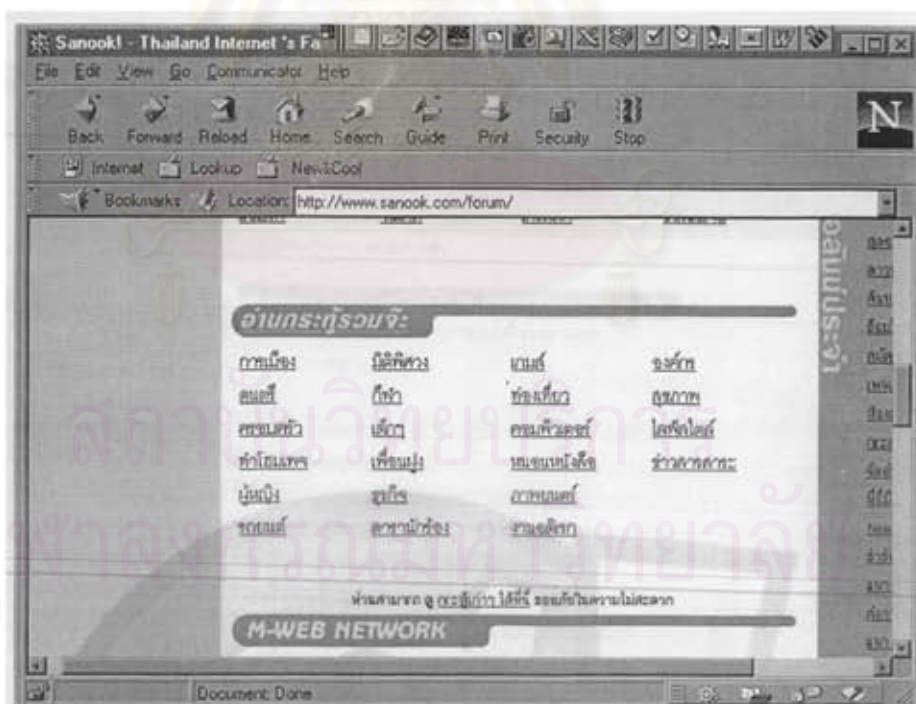
3.3.2.2 www.sanook.com เป็นเว็บไซต์ที่จัดทำโดย บริษัทเอ็มเวบไทยแลนด์ ใช้ในการสืบค้นข้อมูลไปยังเว็บไซต์อื่นๆ (Portal site) และยังเป็นสื่อที่ให้บริการข้อมูล ให้ข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้ ผู้วิจัยจะศึกษาหัวข้อต่างๆ ดังต่อไปนี้

- “สนทนาหน้าแป้น” (Sanook Forum) เป็นเว็บบอร์ดแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยผู้ใช้สามารถตั้งกระทู้ถามและตอบคำถามในกลุ่มๆ ดังนี้ คือ “การเมือง” “ดนตรี” “ครอบครัว” “हांโฮมเพจ” “ผู้หญิง” “รถยนต์” “มิตพิศวง” “กีฬา” “เด็กๆ” “เพื่อนฝูง” “ธุรกิจ” “ดารานักร้อง” “เกมส์” “ท่องเที่ยว” “คอมพิวเตอร์” “นวนิยายหนังสือ” “ภาพยนตร์” “งานอดิเรก” “องค์กร” “สุขภาพ” “ไลฟ์สไตล์” และ “ข่าวสารสาระ”
- “ที่นี่มีเพื่อน” (Friends) เป็นเว็บบอร์ดที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานได้ทำความรู้จักกับเพื่อนใหม่ๆ โดยแบ่งเป็นกลุ่มต่างๆ ดังต่อไปนี้ คือ “ประถม” “มัธยม” “สายอาชีพ” “มหาวิทยาลัย” “ทำงาน” “อาวุโส” “ต่างแดน” “ภาคเหนือ” “ภาคอีสาน” “ภาคกลาง” “ภาคใต้” “คอมพิวเตอร์” “ปรึกษาปัญหาชีวิต” “ชมรมคนโสด” “นัดพบ” และ “โปรโมทโฮมเพจ”
- “เขาพูดกันให้ลั่นสนั่นเมือง” (Talk of the Town) เป็นเว็บบอร์ดที่ให้ข่าวสารและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่เกิดขึ้น และเป็นที่น่าสนใจในสังคมขณะนั้น
- “Free Your Mind” เป็นเว็บบอร์ดเสรีทางความคิด ที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานตั้งหัวข้อและให้ผู้ใช้งานคนอื่นๆ แสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี

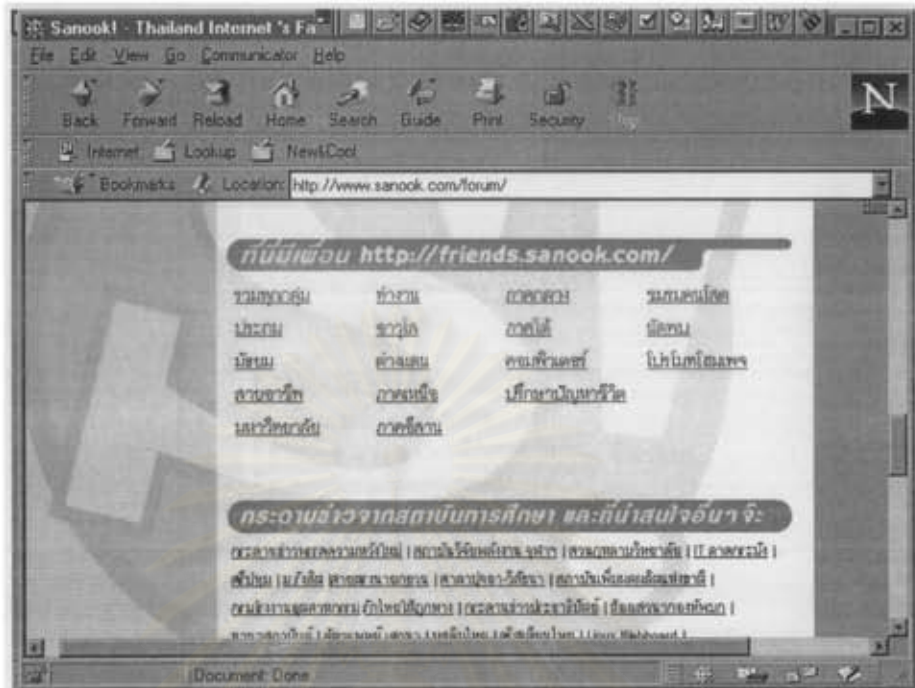
(เนื่องด้วยเดือนมีนาคม 2543 ทางผู้จัดทำเว็บไซต์ได้เปิดเว็บบอร์ดกลุ่มใหม่ชื่อว่า “กระดานระบายอารมณ์” (Feeling Forum) แต่ผู้วิจัยไม่ได้เก็บเป็นกลุ่มตัวอย่างเนื่องด้วยไม่ได้อยู่ในกำหนดเวลาการเก็บตัวอย่าง)

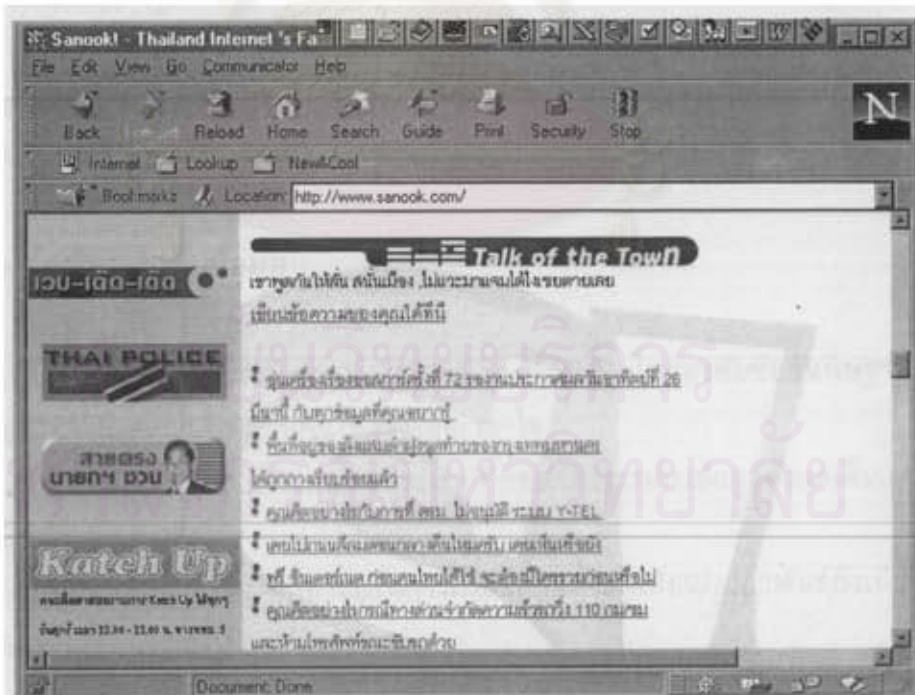
ภาพที่ 3.3 : แสดงหน้าแรกในเว็บไซต์ www.sanook.com

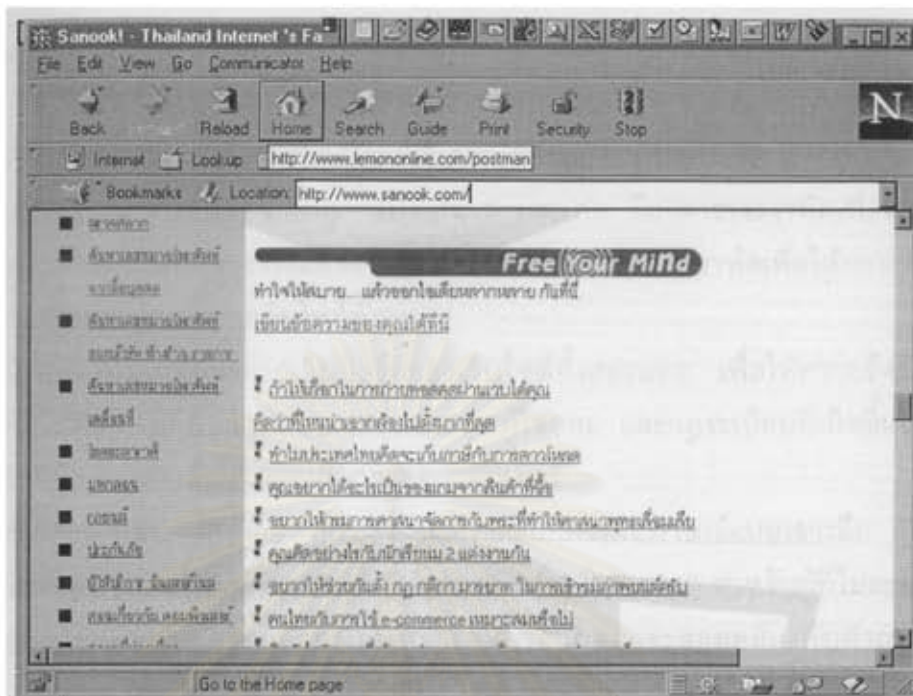
ภาพที่ 3.4 : แสดงหน้าแรกของเว็บบอร์ด "สนทนาหน้าแป้น" (Sanook Forum) ในเว็บไซต์ www.sanook.com

ภาพที่ 3.5 : แสดงหน้าแรกของเว็บบอร์ด "ก๊บนี่เพื่อน" (Friends) ในเว็บไซต์ www.sanook.com

ภาพที่ 3.6 : แสดงหน้าแรกของเว็บบอร์ด "เขาพูดกันให้ลั่นสนั่นเมือง" (Talk of the Town) ในเว็บไซต์ www.sanook.com

ภาพที่ 3.7 : แสดงหน้าแรกของเว็บบอร์ด "Free Your Mind" ในเว็บไซต์ www.sanook.com

สำหรับการเก็บข้อมูลในข้อนี้ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างอย่างมีระบบ (Systematic random sampling) (ดูตารางการเก็บข้อมูลจากภาคผนวก)

3.3.3 จากประชากรในประเภทที่ 3 คือ ผู้ใช้งานที่เข้าไปมีส่วนร่วมในเว็บบอร์ดของเว็บไซต์ดังกล่าวเป็นประจำทั้งหมด 40 คน

3.4 ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

เป็นการศึกษาในภาคตัดขวาง (Cross-sectional) โดยอาศัยข้อสันนิษฐานว่าสื่อทุกประเภทจะมีลักษณะหน้าที่เหมือนกันไม่ว่าจะอยู่เวลาใด

3.4.1 จากกลุ่มตัวอย่างประเภทแรกและประเภทที่สองเป็นการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม 2542

3.4.2 จากกลุ่มตัวอย่างประเภทที่สามเป็นการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคม 2543

3.5 เครื่องมือการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ข้อมูล 3 ประเภท คือ

- 3.5.1 ตารางลงรหัส (Coding sheet) แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ตารางลงรหัสเพื่อให้ทราบถึงลักษณะของมณฑลสาธารณะในเว็บไซต์ทั้งสอง และตารางลงรหัสเพื่อให้ทราบถึงหน้าที่ของมณฑลสาธารณะในเว็บไซต์ทั้งสอง
- 3.5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเว็บบอร์ดของเว็บไซต์ทั้งสองแห่ง เพื่อให้ทราบถึงลักษณะที่เกิดขึ้นได้แก่ ลักษณะรูปแบบ กลุ่มต่างๆ ผู้ใช้งาน และกฎระเบียบที่เกิดขึ้นในมณฑลสาธารณะของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์
- 3.5.3 การสนทนากลุ่ม (Focus group interview) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) และการส่งคำถามไปยังอิเล็กทรอนิกส์เมลล์ (E-mail) สำหรับผู้ที่ไม่สะดวกมาให้สัมภาษณ์โดยการเตรียมคำถามที่เหมาะสมครอบคลุมและสอดคล้องกับคำถามนำวิจัย เพื่อให้สามารถควบคุมการสนทนาให้เป็นไปตามความต้องการได้ โดยนำวัตถุประสงค์การวิจัย คือ มณฑลสาธารณะมีประโยชน์ต่อผู้ใช้งานอย่างไร มาแยกเป็นคำถามย่อยๆ เพื่อให้สอดคล้องกับข้อสันนิษฐานการวิจัย

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 3.6.1 จากกลุ่มตัวอย่างประเภทแรกและประเภทที่สอง ใช้การเก็บข้อมูลโดยการบันทึกลงในแผ่นดิสก์
- 3.6.2 จากกลุ่มตัวอย่างประเภทที่สามใช้การเก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์โดยการบันทึกเทปและการจดบันทึก

3.7 การตรวจสอบข้อมูล

ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลใน 2 ลักษณะ ดังนี้

- 3.7.1 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) สำหรับการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของการวิเคราะห์เนื้อหาผู้วิจัยได้ใช้สถิติเพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือโดยใช้วิธี Intercoder Reliability นำผู้ลงรหัสสองคนมาลงรหัสในข้อมูลเดียวกันแล้วตรวจสอบความน่าเชื่อถือโดยใช้สูตรทางสถิติดังต่อไปนี้

$$\text{Intercoder Reliability} = \frac{2M}{N1+N2}$$

M คือ จำนวนหน่วยของเนื้อหาที่ผู้ลงรหัสวินิจฉัยสอดคล้องกัน
 N1 และ N2 คือ จำนวนหน่วยของเนื้อหาที่ผู้ลงรหัสคนที่ 1 และคนที่ 2 ทำการวิเคราะห์

โดยที่ค่า Intercoder Reliability ที่คำนวณและระดับต่ำสุดที่สามารถยอมรับได้คือ 0.75

สำหรับการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการส่งคำถามไปยังอิเล็กทรอนิกส์เมลล์ ผู้วิจัยจะใช้การเปรียบเทียบข้อมูล (Cross check) ที่ได้จากการสัมภาษณ์และการส่งอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้จากผู้ใช้งานว่าตรงกันหรือไม่อย่างไร

3.7.2 การตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลเอง (Face validity) จึงไม่น่าจะมีปัญหาเรื่องความเที่ยงตรงของข้อมูล เพราะผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากเว็บไซต์ดังกล่าวด้วยตัวเอง ประกอบกับได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้เกิดความเที่ยงตรงในการวิจัย (Expert validity)

3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.8.1 จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างประเภทแรกและประเภทที่สอง ผู้วิจัยจะนำมาใช้เพื่อการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical discriptive research) ในเรื่องลักษณะในมณฑลสาธารณะของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ ตามประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 3.8.1.1 รูปแบบในมณฑลสาธารณะของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์
- 3.8.1.2 หัวเรื่องในมณฑลสาธารณะของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์
- 3.8.1.3 คุณสมบัติเฉพาะในมณฑลสาธารณะของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์
- 3.8.1.4 ผู้ใช้งานในมณฑลสาธารณะของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์
- 3.8.1.5 กฎระเบียบในมณฑลสาธารณะของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์

3.8.2 จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างประเภทแรกและประเภทที่สอง ผู้วิจัยจะนำมาใช้เพื่อการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical descriptive research) ในเรื่องหน้าที่ในมณฑล สาธารณะของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ ตามประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

3.8.2.1 แหล่งข้อมูลสาธารณะ

3.8.2.2 การสอดส่องดูแลสภาพแวดล้อม

3.8.2.3 การกระตุ้นเร้าและผลักดันเพื่อพัฒนาผลประโยชน์แห่งชาติ

3.8.2.4 การสร้างสายสัมพันธ์

3.8.2.5 การให้ความบันเทิง

3.8.2.6 ช่องทางการสื่อสารต้องห้าม

3.8.3 จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างในประเภทที่สาม ผู้วิจัยจะนำมาใช้เพื่อการพรรณนาเชิง วิเคราะห์ (Analytical descriptive research) ในเรื่องประโยชน์ของมณฑลสาธารณะที่มี ต่อผู้ใช้งาน ตามประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

3.8.3.1 ผู้ใช้งานใช้ ประโยชน์จากมณฑลสาธารณะของการสื่อสารผ่านสื่อกลาง คอมพิวเตอร์เพื่อตอบสนองความสนใจของตนเอง

3.8.3.2 ผู้ใช้งานใช้ ประโยชน์จากมณฑลสาธารณะของการสื่อสารผ่านสื่อกลาง คอมพิวเตอร์เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากคนอื่น ๆ

3.8.3.3 ผู้ใช้งานใช้ ประโยชน์จากมณฑลสาธารณะของการสื่อสารผ่านสื่อกลาง คอมพิวเตอร์เพื่อเป็นตัวกลางในการสร้างสัมพันธ์กับผู้ใช้งานคนอื่น ๆ

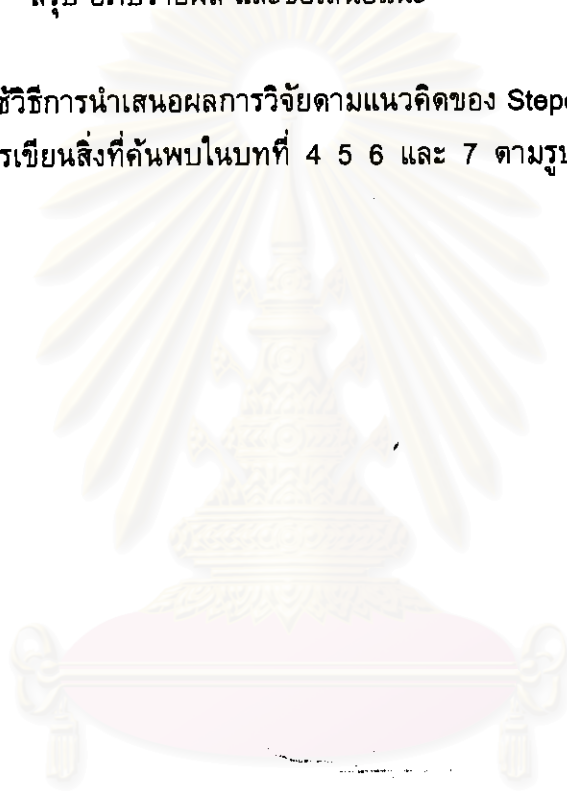
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.9 การนำเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งการเสนอผลการวิจัยออกเป็น 4 บท ดังต่อไปนี้

- บทที่ 4 ลักษณะของมณฑลสาธารณะในการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์
- บทที่ 5 หน้าที่ของมณฑลสาธารณะในการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์
- บทที่ 6 ประโยชน์ของมณฑลสาธารณะในการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์
- บทที่ 7 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

โดยผู้วิจัยจะใช้วิธีการนำเสนอผลการวิจัยตามแนวคิดของ Stephen Eldelston Toulmin มาใช้เป็นแนวทางในการเขียนสิ่งที่ค้นพบในบทที่ 4 5 6 และ 7 ตามรูปแบบ "The Pattern of an Argument"

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย